

ÎMBUNĂTĂȚIREA SISTEMULUI PROTECȚIEI CIVILE ÎN SITUAȚII EXCEPȚIONALE

IMPROVEMENT OF THE CIVIL PROTECTION SYSTEM IN EXCEPTIONAL SITUATIONS

Alexandru SOSNA,
dr., lect. univ., USM
Veaceslav CALISTRU,
student, USM

Abstract

At the contemporary stage of the development of human society the exceptional situations cannot always be prevented, for which reason for a long time it will keep one of the main tasks of the civil protection system regarding the application of the measures of protection of the population and of the property in case of their triggering. The implementation of the targeted measures, as well as of any measures in the field of civil protection, is carried out on the basis of two basic indices, inevitable in confronting the exceptional situations - their forecasting and timely notification of the population about the imminence of the danger.

Keywords: *civil protection, system, danger, cataclysms, notice, exceptional situations.*

Pe bună dreptate, ca și alt domeniu de activitate socială, Protecția Civilă reprezintă un sistem multidimensional, complex și cu o bogată gamă de aspecte. Importanța acestui sistem defensiv este imensă din punct de vedere al salvărilor oamenilor și valorilor materiale în cazul situațiilor excepționale, când se instaurează situația excepțională. Astfel, este vital ca pentru supraviețuire în situații de urgență populația să cunoască anumite procedee de salvare. Reacționarea adecvată la evenimentele critice necesită, incontestabil, o pregătire specială

atît a efectivului din structura organelor protecției civile, cît și o pregătire generală a populației.

Acordurile și convențiile internaționale în vederea protecției populației și teritoriului la care a aderat și Republica Moldova determină asigurarea pregătirii populației pe linia protecției civile în școli, facultăți, cu ajutorul mijloacelor de informare în masă, prin ore special destinate, articole științifico-publicistice, comunicări în presă, emisiuni radio și televiziune, prin participare la ședințe, exerciții și aplicații de protecției civile.

Mai mult, însuși succesul dirijării eficiente în sfera protecției civile e direct proporțională cu totalitatea măsurilor de pregătire specială, inclusiv pregătirea psihologică a oamenilor.[3, p. 16]

O analiză a sarcinilor principale a protecției civile conform art. 4 alin. (1) lit. c) relevă „*organizarea pregătirii prealabile și multilaterală a populației, a obiectelor economiei naționale, forțelor Protecției Civile pentru desfășurarea acțiunilor în cazul apariției pericolului situațiilor excepționale*”. [1, art. 4]

Din păcate la etapa contemporană a dezvoltării societății umane situațiile excepționale nu întodeauna pot fi preîntîmpinate, din care motive încă mult timp își va păstra actualitatea una din principalele sarcini ale sistemului protecției civile privitor la aplicarea măsurilor de protecție a populației și a proprietății în cazul declanșării acestora. Realizarea măsurilor vizate, dar și a oricăror măsuri din domeniul protecției civile, se efectuează în temeiul a doi indici de bază, inevitabili în confruntarea situațiilor excepționale – pronosticarea lor și înștiințarea la timp a populației despre iminența pericolului.

O predicție reușită presupune prognoza concomitentă a întregului volum de informații privitor la situația excepțională concretă. Prezintă interes în acest sens, informația despre data, locul, timpul și forța dezastrului, toate făcute pe o perioadă cât se poate de scurtă. Cunoașterea prealabilă a elementelor enumerate conduce la sporirea considerabilă a șanselor de salvare a populației, prin evacuarea din timp a zonelor periclitare și prin adoptarea unor măsuri preventive în scopul reducerii pierderilor materiale.

Odată produs cataclizmul, prioritară devine organizarea procesului de înștiințare preventivă a autorităților administrației publice și a celor de specialitate, a factorilor de decizie, a formațiunilor protecției civile și a populației despre pericolul ce amenință. Înștiințarea operativă constituie una din principalele condiții de succes în evitarea sau diminuarea pierderilor ce se pot produce în rezultatul declanșării situațiilor limită. Astăzi structurile protecției civile efectuează înștiințarea la un nivel modern, centralizat, bazat pe succesele progresului tehnico-științific, ceea ce asigură transmiterea exactă a semnalelor de alertă, a informației și recomandărilor sau a dispozițiilor organelor competente. Mai apoi, dincolo de ambianța specifică procesului de înștiințare, ține de remarcă că el este cheia care demarează mecanismul complex al dirijării sociale, mecanism constituit de civilizație timp de milenii.

Ca mijloc și metodă principală la care se recurge actualmente pentru a preveni populația despre pericolul situațiilor excepționale –remediu sigur și verificat în practică, apare declanșarea sunetului sirenelor electrice, a diverselor utilaje de alarmare ale agenților economici, altor mijloace de semnalizare, ceea ce pretutindeni înseamnă transmiterea semnalului „*Atenție tuturor*”.[3, p.23] După semnalul de alarmare, prin intermediul rețelelor radio și canalelor de televiziune, are loc transmiterea imediată a informației verbale despre pericol. Concluzia ce se impune este că înștiințarea de protecție civilă, la propriu cuprinde două elemente indispensabile – alarmarea și comunicatul informativ.

Prin urmare, la auzul sunetului de alertă urmează imediat de conectat difuzoarele sau instalațiile radio, televizoarele și de ascultat comunicarea verbală, textul căreia diferă în dependență de caracterul și natura situațiilor excepționale. Ulterior informația primită se transmite vecinilor, rudelor și a.m.d., pentru a garanta înștiințarea tuturor persoanelor aflate în zona periclitată.

Aprofundarea în detaliile procesului de înștiințare înclină spre constatarea unui element suplimentar, integral legat de activitatea de confruntare a situațiilor excepționale – pronosticarea lor.

Menționăm cu certitudine, că atât teoretic cât și practic, e cu neputință a disocia fenomenul pronosticării de cel al înștiințării și viceversa.

Prevenirea populației despre pericolul situațiilor excepționale are în Republica Moldova o tradiție și experiență demne de evocat. Încă domniile voivodale au manifestat preocupări pentru protejarea populației civile, cu deosebire, în situații de război, prin evacuările acestora în zonele inaccesibile cotropitorilor. Crainicii și prevestitorii special desemnați aveau misiunea de a preveni din timp poporul să părăsească locurile alese pentru luptele cu invadatorii și să fie adăpostit în afara primejdiei. Vechile cronică din abundență fac mărturie privitor la înștiințarea preventivă despre calea aleasă pentru jaf și deplasările năvălitorilor.

Elemente contemporane de concepție privind prevenirea populației s-au instituit în perioada primului război mondial, fiind dictate, mai ales, de utilizarea aviației ce abia se năștea în scopuri distructive. Avînd ca scop limitarea bombardamentelor aeriene asupra populației și resurselor teritoriului, necesitatea aplicării unor măsuri preventive de protecție, leagă cu un nod invizibil înștiințarea de apariția aviației. O probă incontestabilă în favoarea prestației istorice făcute constituie, prin însuși denumirea sa „Regulamentul apărării pasive contra atacurilor aeriene”[4, p. 101] aprobat la 28 februarie 1933. În fapt regulamentul stabilea primele măsuri normative de preîntîmpinare a populației, dovadă fiind, spre exemplu prevederile art. 28, capitolul II, care fixau cu acuratețe estacada alarării: *„Alarma este dată inițial de autoritățile militare și se transmite în județ la diferite autorități (.....) de către ofițerul (cu alarma) care este în legătură cu prefectul, primarii și conducătorii stabilimentelor care poate comunica direct”*.

Prevederile citate degajă o logică impecabilă vizavi de protagonistul înștiințării, aceasta avînd la origine, calitatea uneia din sarcinile armatei. A fost o părere multă vreme acceptată de multe state, privind alarmarea populației de către forțele armate. Concomitent, anumite structuri administrative ce conturau sistemul protecției civile, au fost destinate să prevină organele de

conducere prin transmiterea și primirea de mesaje despre pericolul atacurilor din aer. Dezvoltarea evenimentelor a făcut ca populația să fie preponderent înștiințată de către autoritățile administrației publice – prefecturi, primării, agenții economici, nu numai pe vreme de război, ci și în caz de primejdie sau apariție a situațiilor de urgență de diversă natură. Astăzi sarcina vitală de avertizare prin înștiințare și alarmare a populației și teritoriului despre pericolul situațiilor excepționale constituie una din principalele misiuni ale structurilor teritoriale de protecție civilă. Suplimentar, înștiințarea devine o atribuție obișnuită și a autorităților administrației publice.

Conceptele de protecție civilă s-au dezvoltat prioritar în perioada celui de-al doilea război mondial, când eficiența alarmării populației a fost probată de numărul scăzut de victime. Cu bună credință, de-a lungul anilor scopul înștiințării de protecție civilă constă în evitarea surprinderii, adică asigurarea alarmării preventive și adăpostirii pralabile a populației, a valorilor material-spirituale.

Printre altele, acordurile internaționale la care și Republica Moldova a aderat în vederea protecției populației și a bunurilor materiale nu fac vre-o deosebire între înștiințarea pe timp de război sau pace. Acordurile materializează natura comună a semnalelor, avertizând la general că populația va fi prevenită asupra pericolelor atacurilor inamicului din aer, catastrofelor sau cataclizmelor naturale prin mijloace de înștiințare și alarmare ale protecției civile.

Lipsa informației sau deficiența ei facilitează apariția zvonurilor, a tălmăcirilor aberante, în fine, poate conduce la crearea unui mediu favorabil panicii, iar panica se transformă într-un fenomen cu consecințe imprevizibile. Actuala legislație stabilește cu strictețe obligativitatea și modalitatea de înștiințare a structurilor protecției civile și populației despre pericolul situațiilor excepționale. Semnalul unic de alarmare acceptat în sistemul protecției civile actual „*Atenție tuturor*”, trebuie să-l cunoască toți.[2]

Articolul 4 din Legea nr. 271-XIII desemnează sarcinile principale ale Protecției Civile. În plină concordanță cu textul Legii, Protecția civilă înștiințează organele de conducere și populația republicii despre pericolul și apariția situațiilor excepționale, aduce în stare de pregătire completă forțele și mijloacele Protecției Civile și conduce acțiunile lor la executarea lucrărilor de salvare și altor lucrări de neamînat.[1, art. 4]

Astfel analizînd articolul 7 lit. h) – elucidăm conglomeratul atribuțiilor Guvernului și constatăm că Guvernul înștiințează Parlamentul și Președintele Republicii Moldova despre pericolul apariției și apariția situațiilor excepționale. Concidem: în parametrii stric determinați, înștiințarea constituie una din atribuțiile cotidiene ale Guvernului. [1, art. 7]

Conform articolului 8 lit. c) – Serviciul Protecției Civile și Situațiilor Excepționale înștiințează organele de administrare ale Protecției Civile despre pericolul apariției și apariția situațiilor excepționale. Deci, înștiințarea intră în lista atribuțiilor ale Serviciului. Remarcăm, că conducerea Protecției Civile în raioane, orașe (sectoare) și în sate este exercitată de conducătorii administrației publice locale; în ministere, departamente, la unitățile economice – corespunzător miniștri, șefii departamentelor și unităților economice. [1, art. 8]

Conform articolului 10 lit. e) – autoritățile publice locale asigură înștiințarea la timp a populației în cazul apariției pericolului și apariției situațiilor excepționale, aduc la cunoștință regulile de comportare și modul de acționare în situația dată. Reținem că înștiințarea constituie una din multiplele atribuții ale autorităților administrației publice locale.[1, art. 10]

Iar articolul 13 alin. 6 lit. b) – obligă cetățenii R.M., cetățenii străini și apatrizii care locuiesc pe teritoriul republicii să cunoască semnalele Protecției Civile, regulile de comportare și ordinea acțiunilor în condițiile situațiilor excepționale. În același rînd, Legea obligă categoriile enumerate de cetățeni, să înștiințeze conducătorii obiectivelor economiei naționale și autoritățile administrației publice locale despre semnele depistate ale

pericolului, capabil să conducă la apariția situațiilor excepționale.[1, art. 13]

Mai mult legea menționată conform prevederilor art. 16 lit. e) lansează un demers în adresa conducătorilor administrației publice locale și ai unităților economice, obligându-i totodată *să creeze, să instruiască și să mențină în stare de pregătire formațiunile ne-militarizate ale Protecției Civile, să învețe lucrătorii și populația procedeele de apărare și acțiune în condițiile situațiilor excepționale.*[1, art. 16]

Din cele relatate mai sus se observă, că textul legii expres obligă cetățenii R.M., cetățenii străini și apatrizii care locuiesc pe teritoriul republicii să cunoască semnalele Protecției Civile, regulile de comportare și ordinea acțiunilor în condițiile situațiilor excepționale. Ar fi bine ca prevederile legale să oblige conducătorii obiectivelor economiei naționale, conducătorii instituțiilor, precum și administrația publică locală să instaleze în locurile aglomerate panouri informative, unde se va derula informația privitor la situațiile excepționale posibile pe teritoriul Republicii Moldova și acțiunile populației în asemenea situații de criză. În așa mod legiuitorul nu numai ar obliga instruirea populației în domeniul Protecției civile, dar ar arăta metodele cele mai eficiente de realizare a sarcinilor trasate. Ca exemplu în instituțiile de învățământ la pauzele între ore în holul central se conectează automat ecranul, unde se derulează filme instructiv - educative de scurt metraj privitor la situațiile excepționale și acțiunile populației în asemenea cazuri. În așa mod va crește randamentul realizării unei din sarcinile principale ale Protecției Civile stipulate în articolul 4 alin. 1 lit.c) a Legii cu privire la protecția civilă nr. 271-XIII din 09.11.1994 și anume organizarea pregătirii prealabile și multilaterale a populației.

Luată în ansamblu, prevederile legale reclamă o unică concluzie – avertismentul despre pericol, sursa și puterea lui, reprezintă un mijloc important de evitare sau, cel puțin, de limitare a daunelor eventuale.

Se știe că omul informat despre pericol este pe jumătate salvat. Conform datelor statistice verificate prin studiile din

domeniu reiese că utilizând sistemele de înștiințare se pot obține reduceri de 45-55% din pierdele umane. Asta fără a mai întreprinde oarecare măsuri suplimentare, să zicem, evacuarea, distribuirea măștilor contra gaze sau a pastilelor de iod, adăpostirea forțată.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. Legea R.M. cu privire la protecția civilă nr. 271–XIII din 09.11.1994. Monitorul oficial al R.M. nr. 020 din 29.12.1994.
2. Regulamentul cu privire la organizarea sistemului de înștiințare și transmisiuni în caz de pericol sau de apariție a situațiilor excepționale, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1048 din 06.10.2005. Monitorul oficial al R.M. nr. 139 din 21.10.2005.
3. A. Calistru, A. Dascălu, M. Dascălu. Ghid de protecție civilă. Chișinău, 2006.
4. Culegeri de lecții în sprijinul pregătirii de protecție civilă. Colectiv de autori. Timișoara, 1995.
5. Charles Kelly, Tatiana Echim, Victor Mîrza, Ecaterina Melnicenco, Iordanca-Rodica Iordanov; coord. ed.: Ecaterina Melnicenco. Chișinău: Elan Poligraf, 2016